

**Považská knižnica
v Považskej Bystrici**
v zriaďovateľskej pôsobnosti
Trenčianskeho samosprávneho kraja

Rok odkazu štúrovcov 2022

2022

Rok odkazu štúrovcov

V roku 2022 uplynulo presne 200 rokov od narodenia viacerých významných štúrovcov.¹ Štúrovci predstavovali hlavný prúd slovenského národného hnutia v polovici 19. storočia. Nazvaní boli podľa osobnosti hnutia – Ľudovíta Štúra.² Ľ. Štúr spolu s Jozefom Miloslavom Hurbanom a Michalom Miloslavom Hodžom v Hlbokom uzákonili v roku 1843 štúrovskú slovenčinu vychádzajúcu zo stredoslovenského nárečia. Výrazne ovplyvnili vývoj slovenskej literatúry prostredníctvom tvorby poézie, prózy, cestopisov a drámy. Štúrovci tiež stáli pri založení prvej Slovenskej národnej rady a organizovaní Slovenského povstania.³ Pri ich predstavovaní postupujeme chronologicky; podľa dátumu narodenia.

V publikácii predstavujeme nasledujúce osobnosti: Janko Matúška, Ján Botto, Samuel (Samo) Tomášik, Samo Chalupka, Jozef Miloslav Hurban, Andrej Sládkovič, Janko Kráľ, Ján Francisci-Rimavský, Viliam Pauliny-Tóth, August Horislav Škultéty, Ján Kalinčiak, Samuel Bohdan Hroboň, Michal Miloslav Hodža a Ľudovít Štúr.

¹ Matica slovenská vyhlásila rok 2022 za rok odkazu štúrovcov. *Matica slovenská* [online]. Martin: Matica slovenská, 29. novembra 2021 [cit. 20. septembra 2022]. Dostupné na: <https://matica.sk/matica-slovenska-vyhlasila-rok-2022-za-rok-odkazu-sturovcov/>

² PIŠŮT, M. a kol. *Dejiny slovenskej literatúry*. Bratislava: Obzor, 1984.

³ MADURA, P. a P. PARENIČKA. *Odkaz štúrovskej generácie*. Martin: Matica slovenská, 2022.

Janko Matúška

Janko Matúška sa narodil 10. januára 1821 v Dolnom Kubíne. Pochádzal z rodiny remeselníka Juraja Matúšku a jeho manželky Zuzany, rod. Bencúrovej. Základné vzdelanie získal v Dolnom Kubíne.⁴ Neskôr odišiel študovať do Bratislavy na evanjelické lýceum. V roku 1839 sa stal mimoriadnym a od 11. februára 1840 riadnym členom *Ústavu reči a literatúry československej*.⁵ Po návrate na Oravu bol v rokoch 1844 – 1848 vychovávateľom v Oravskom Podzámku.⁶

Matúška výraznejšie spoločensky ožil v rokoch 1848 – 1849, keď sa pridal k hlavným predstaviteľom povstania na Orave. Neúspešný výsledok povstania mu však vyvolal ťažké následky na zdraví. Literárne sa odmlčal a následne pôsobil ako vládny úradník na súde v Trstenej.⁷

Už počas štúdií v Bratislave patril k popredným príslušníkom štúrovskej generácie. Vo veršovaných historických povestiach ***Klára, Zachová, Hrdosť, Pomsta*** kládol dôraz na romantickú osudovosť. Písal aj balady s motívmi ľudovej slovesnosti, napr. ***Púchovská skala, Kozia skala***.⁸

⁴ HUBA, P. *Príbeh slovenskej hymny a jej autora*. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 2016.

⁵ Tamže.

⁶ MIKULA, V. a kol. *Slovník slovenských spisovateľov*. Bratislava:

Kalligram, 2005.

⁷ HUBA, P. *Príbeh slovenskej hymny a jej autora*. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 2016.

⁸ Tamže.

Obr. 1 Janko Matúška

Pieseň Janka Matúšku *Nad Tatrou sa blýska (1844)* má bohatú históriu. Vznikla ako protest proti činom potláčajúcim národné uvedomovanie. Zaznievala v prvých mesiacoch roka 1844 a v ďalších desaťročiach silnejúcej maďarizácie. Pieseň spievali aj na ochotníckych divadelných predstaveniach.

Pôvodný text súčasnej štátnej hymny, zveršovaný Jankom Matúškom, bol zapísaný Viliamom P. Tóthom. Slovenská hymna vznikla na nápev piesne *Kopala studienku*. Vznikla v období, keď bol L. Štúr odvolaný z postu námestníka Katedry reči a literatúry československej na bratislavskom evanjelickom lýceu.⁹

⁹ BRTÁŇ, R. *Postavy slovenskej literatúry*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1971.

Literárne dielo Janka Matúšku ako celok bolo vydané až po jeho smrti¹⁰ literárnym historikom Jaroslavom Vlčekom pod názvom *Janka Matúšku sobrané spisy básnické (Matica slovenská, Martin, 1921)*.

Matúška zomrel deň po svojich 56. narodeninách – 11. januára 1877 v Dolnom Kubíne na následky ťažkého ochorenia. Na jeho pomník bol vyhotovený nápis: „*Svoji svojmu!*“¹¹

Nad Tatrou sa blýska, hromy divo bijú.

Zastavme ich bratia, veď sa ony stratia, Slováci ožijú.

To Slovensko naše posiaľ tvrdo spalo.

*Ale blesky hromu vzbudzujú ho k tomu, aby sa prebralo.*¹²

¹⁰ Jedinou vydanou za jeho života bola kniha *Siroty*.

¹¹ HUBA, P. *Pribeh slovenskej hymny a jej autora*. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 2016.

¹² Prvé dve slohy hymnickej piesne *Nad Tatrou sa blýska*.

Ján Botto

Ján Botto sa narodil 27. januára 1829 vo Vyšnom Skálniku. Študoval na latinskej škole v Ožďanoch, následne od roku 1843 na evanjelickom lýceu v Levoči. V rokoch 1847 – 1851 študoval zememeračské inžinierstvo na vysokej škole v Budapešti. Po štúdiu vykonával túto profesiu vo viacerých lokalitách Slovenska – v Martine, Tisovci, Banskej Štiavnici a v Banskej Bystrici.¹³

Básnický sa začal prejavovať už počas levočských štúdií, hojne prispieval do študentských rukopisných zábavníkov *Život*, *Holubica* a *Považie*.¹⁴ Ján Botto býval istý čas v jednom byte s J. Franciscim, bol tak pri prameni informácií a inšpirácií pre vlastnú tvorbu. V jeho vedomí sa všetky ideové impulzy, zážitky z čítania novej slovenskej poézie i rozhovory s Franciscim pretvárali na komplex básnických obrazov. Bottova predrevolučná tvorba sa považuje za organickú súčasť štúrovskej poézie.¹⁵ Botto čerpal poetizmy z obrazotvorného repertoára J. Kráľa či J. F. Rimavského a zobrazoval Slovensko ako zakliatu pustú krajinu. Osloboditeľov pretváral na rozprávkových hrdinov v epických skladbách *Svetský víťaz* (1846), *Poklad Tatier* (1850) a *Obraz Slovenska*.¹⁶

¹³ *Biografický lexikón Slovenska. Zväzok I A – B*. Martin: Slovenská národná knižnica; Národný biografický ústav, 2002.

¹⁴ BRTÁŇ, R. *Postavy slovenskej literatúry*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1971.

¹⁵ BOLFÍK, J. *Ján Botto: život a dielo*. Rimavská sobota: Gemerská vlastivedná spoločnosť, 1983.

¹⁶ ROSENBAUM, K. a kol. *Encyklopédia slovenských spisovateľov*. Bratislava: Obzor, 1984.

Obr. 2 Ján Botto

Smrť Jánošíkova (1862) je Bottovým vrcholným dielom. Skladá sa z deviatich spevov. Hlavného hrdinu znázorňuje z rôznych uhlov pohľadu. Vyjadruje tu svoje dumy a city, aby vykreslil junáka slovenskej slobody. Dielo vzišlo z poznania ľudovej tradície, z potrieb znovu spodobniť toho, kto odporoval krivdám páchaným na ľude. Ľudové motívy využíval aj v baladách *Žltá Palia (1849)*, *Margita a Besná (1879)*. Básnik v nich zobrazuje priepasť medzi vidinou a skutočnosťou, ale aj záhadnú hru osudu.¹⁷

J. Botto okrem vlastnej tvorby a zbierania ľudovej slovesnosti tiež prekladal texty slovanskej a maďarskej poézie (Mickiewicza, Chomiakova a

¹⁷ ROSENBAUM, K. a kol. *Encyklopédia slovenských spisovateľov*. Bratislava: Obzor, 1984.

Petöfiho).¹⁸ Počas celého produktívneho života bol literárne činný. Zomrel náhle, menej ako rok po vydaní súbornej celoživotnej tvorby *Spevy Jána Bottu (1880)*.¹⁹

*Horí ohník, horí na Kráľovej holi. Ktože ho nakládol? — dvanásti sokoli. Dvanásti sokoli, sokolovia bieli, akých ľudské oči viacej nevideli! Dvanásti sokoli, sokolovia Tatier, akoby ich bola mala jedna mater; jedna mater mala, v mlieku kúpavala, zlatým povojníčkom bola povijala.*²⁰

¹⁸ BRTÁŇ, R. *Postavy slovenskej literatúry*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1971.

¹⁹ *Spevy Jána Bottu* vyšli ako prvý zväzok Knihovny československej. Ján Botto. *Zlatý fond SME* [online]. Bratislava: Petit Press, bez dátumu [cit. 15. septembra 2022]. Dostupné na: <https://zlatyfond.sme.sk/autor/49/Jan-Botto>

²⁰ Úryvok z básne *Smrť Jánošíkova*.

Samuel (Samo) Tomášik

Samuel Tomášik sa narodil 8. februára 1813 v Jelšavskej Teplici v rodine evanjelického farára Pavla Tomášika. Bol dvakrát ženatý. Navštevoval základnú školu v Jelšave, neskôr v Gemi a gymnázium v Rožňave. V štúdiu pokračoval na lýceu v Kežmarku a neskôr študoval v poľskom Krakowe. Po štúdiách pôsobil ako evanjelický farár v Chyžnej. Neskôr pokračoval v štúdiu teológie v Nemecku.²¹

Obr. 3 Samuel (Samo) Tomášik

²¹ Samuel (Samo) Tomášik. *Dom Matice slovenskej Rožňava* [online]. Rožňava: Dom Matice slovenskej Rožňava, 8. februára 2021 [cit. 12. Septembra 2022]. Dostupné na: <https://www.maticaroznava.sk/?p=16280>

Po roku 1848 bojoval v cirkvi za materinskú reč na školách. V rokoch 1856 – 1860 pôsobil ako dozorca evanjelických škôl v gemerskom senioráte. Pričinil sa o založenie gymnázia v Revúcej. Okrem toho bol aj jedným zo zakladateľov *Matice slovenskej* (4. augusta 1863). Samuel Tomášik je autorom piesne *Hej, Slováci (1834)*!²² Skladba rezonovala vo všetkých slovanských krajinách, kde bola reč ohrozená.²³

Vznikla na ceste do Nemecka počas 10-dňovej zastávky v Prahe. Bol sklamaný z toho, že v uliciach mesta len zriedka počul hovoriť miestnych obyvateľov češtinou, okrem nižšej a chudobnej triedy ľudu. Tieto trpké skúsenosti ho viedli k zloženiu piesne *Hej, Slovania!* Inšpiráciou mu bola poľská pieseň – *Jeszcze Polska nie zginieła, poki my żyjemy*.²⁴ V Nemecku putoval najmä po stopách pobaltských Slovanov do miest Stetin a Rujana.²⁵ Bol dvakrát ženatý. Z druhého manželstva inak šťastného mu 9 detí neprežilo.

Svojou tvorbou sa Tomášik zaraďuje do obdobia medzi kollárovskou a štúrovskou generáciou. Začínal latinskou tvorbou, neskôr písal v češtine a slovenčine. Literárna tvorba S. Tomášika je žánrovo rôznorodá.

Prejavoval záujem o ľudové piesne; písal aj bájky *Lastovička, Psík a kocúr* a iné; prózy *Hladomra (1846) Bašovci na Muránskom zámku (1864)* a ďalšie.²⁶ Významné sú jeho historické povesti. Je tiež autorom

²² Nazývanou tiež *Hej Slovania!*

²³ BRTÁŇ, R. *Postavy slovenskej literatúry*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1971.

²⁴ VONGREJ, P. *Jozef Škultéty: DIELO 4. O romantizme*. Martin: Matica slovenská, 1987.

²⁵ Tamže.

niekoľkých cestopisov, dramatických hier, veselohier, duchovných piesní. Venoval sa aj písaniu populárno-náučnej literatúry. Okrem toho bol významným beletristom, jeho práce boli publikované v Štúrovom *Orlovi tatranskom*, neskôr v *Sokolovi*.²⁷

Samuel Tomášik zomrel 10. septembra 1887 na fare v Chyžnej.²⁸

*Hej, Slováci, ešte naša slovenská reč žije,
dokiaľ naše verné srdce za náš národ bije.
Žije, žije, duch slovenský, bude žiť naveky,
Hrom a peklo, márne vaše proti nám sú vzteky!*²⁹

²⁶ Samuel (Samo) Tomášik. *Dom Matice slovenskej Rožňava* [online]. Rožňava: Dom Matice slovenskej Rožňava, 8. februára 2021 [cit. 16. septembra 2022].

Dostupné na: <https://www.maticaroznavas.sk/?p=16280>

²⁷ Tamže.

²⁸ Tamže.

²⁹ Prvé dve slohy hymnickej piesne *Hej, Slováci!*

Samo Chalupka

Samo Chalupka sa narodil 27. februára 1812 v Hornej Lehote. Pochádzal z rodiny evanjelického farára Adama Chalupku a Anny Fruniovej. Prvé školské vedomosti nadobudol v rodičovskom dome od otca a ako deväťročný začal študovať na gymnáziu v Gemerí. V roku 1822 začal študovať na lýceu v Kežmarku a od roku 1827 na bratislavskom evanjelickom lýceu. Ďalšie štúdium ukončil na evanjelickej teologickej fakulte vo Viedni v roku 1834. S. Chalupka bol najprv knihovníkom, následne zakladateľom a podpredsedom *Spoločnosti Česko-slovenskej* (študentského samovzdelávacieho spolku). Krátky čas pôsobil aj ako farár v obci Chyžné a v Jelšavskej Teplici.³⁰ Od mladosti sa aktívne angažoval v slovenskom národnom hnutí.³¹

Už počas štúdia na bratislavskom lýceu začal písať v bibličtine. Z roku 1829 sa zachoval jeho rukopis *Repertorium dispositionum* s básnickými náčrtmi a veršami vychádzajúcimi z antickej básnickej kultúry. V neskorších básňach uverejnených v almanachu *Plody (1836)* stvárňuje obraz slovenskej prírody a krajov, napríklad v básňach *Večer pod Tatrou*, *Toužba po vlasti* a ďalších. Chalupkovo básnické dielo nie je rozsahom veľké, jadro tvorí jedna básnická zbierka vydaná pod názvom *Spevy (1868)*.

³⁰ ROSENBAUM, K. a kol. *Encyklopédia slovenských spisovateľov*. Bratislava: Obzor, 1984.

³¹ Od roku 1837 bol členom tajného *Spolku vzájomnosti*, od roku 1844 štúrovského spolku *Tatrin*. V roku 1861 sa stal spolutvorcom *Memoranda národa slovenského* a v roku 1863 spoluzakladateľom *Matice slovenskej*.

Tá však patrí k umelecky najprepracovanejším dielam slovenskej poézie. Inšpiráciou mu bola taktiež ľudová pieseň a epika. Písal aj lyrické básne: *Sen*, *Zrada*, v ktorých umelecky dopracoval obraznosť ľudovej piesne. V jeho básňach s historickou tematikou sa vyskytuje jánošíkovský hrdina *Branko*.³² Hrdinský zápas proti násiliu zobrazuje v básňach *Turčín Poničan* a *Boj pri Jelšave*.³³

Obr. 4 Samo Chalupka

Chalupkovým vrcholným dielom hrdinskej epiky je báseň *Mor ho!* (1864). Napísaná bola počas novej aktivizácie národného života; po *Memorandovom zhromaždení* (1861) a založení *Matice slovenskej* (1863). Chalupka v nej odsudzuje amorálnosť utláčateľov, ich pokusy o podmanenie

³² ROSENBAUM, K. a kol. *Encyklopédia slovenských spisovateľov*. Bratislava: Obzor, 1984.

³³ Tamže.

si menších národov. Oproti útlaku tu stavia rovnosť človeka s človekom (prenesene rovnosť národa s národom) a jeho slobodný život.³⁴

Chalupkovo majstrovstvo spočívalo aj v tom, že často dokázal torzovité údaje umelecky dotvoriť do podoby pôsobivej básne. Napríklad skôr spomenutý *Turčín Poničan* vznikol na základe časti uspávanky, ktorú započul, rovnako tak aj skladba *Mor ho!*, ktorá bola napísaná podľa skromných údajov o bojoch Rimanov so Slovanmi.³⁵

Samo Chalupka zomrel 19. mája 1883 v Hornej Lehote. Na jeho pomníku nájdeme nápis pozostávajúci z dvojveršia básne *Branko: "Pravde žil som, krivdu bil som - verne národ môj ľúbil som."*³⁶

*A ty mor ho! — hoj mor ho! detvo môjho rodu,
kto kradmou rukou siahne na tvoju slobodu;
a čo i tam dušu dáš v tom boji divokom:
Mor ty len, a voľ nebyť, ako byť otrokom.*³⁷

³⁴ Tamže.

³⁵ PIŠŮT, M. a kol. *Dejiny slovenskej literatúry*. Bratislava: Obzor, 1984.

³⁶ BRTÁŇ, R. *Postavy slovenskej literatúry*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1971.

³⁷ Úryvok z básne *Mor ho!*

Jozef Miloslav Hurban

Jozef Miloslav Hurban sa narodil 19. marca 1817 v Beckove. Pochádzal z rodiny evanjelického farára. V rokoch 1826 — 1830 študoval v Trenčíne, následne na bratislavskom evanjelickom lýceu. Počas štúdií sa zapájal do činnosti študentského spolku slovenskej romantickej generácie. V roku 1839 bol prijatý do tajného spolku *Vzájomnosť*. Po skončení lýcea pôsobil ako kaplán v Brezovej pod Bradlom, neskôr ako farár v Hlbokom. V Hlbokom inicioval činnosť nedeľnej školy, ochotníckeho divadla i spolku miernosti, zároveň neustále publikoval a spoluorganizoval rôzne podujatia slovenského národného hnutia.³⁸ Bol spoluzakladateľom *Matice slovenskej* a tiež doživotným členom jej matičného výboru.³⁹ J. M. Hurban sa stal predsedom *Slovenskej národnej rady* a politickým vodcom dvoch dobrovoľníckych výprav v rokoch 1848 — 1849. Po neúspechu revolúcie a páde absolutizmu sa opäť pokúšal aktivizovať slovenský národný život na *Memorandovom zhromaždení* v Martine (1861).⁴⁰

Hurbanova literárna tvorba bola najčastejšie spätá s národno-emancipačnou funkciou.

³⁸ Jozef Miloslav Hurban. *Zlatý fond SME* [online]. Bratislava: Petit Press, bez dátumu [cit. 20. septembra 2022].

Dostupné na: <https://zlatyfond.sme.sk/autor/44/Jozef-Miloslav-Hurban>

³⁹ TIBENSKÝ, J. a kol. *Priekopníci slovenskej kultúry*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1975.

⁴⁰ *Biografický lexikón Slovenska. Zväzok III G – H*. Martin: Slovenská národná knižnica; Národný biografický ústav, 2007.

Venoval sa predovšetkým publicistickým žánrom, beletrizovaným cestopisom, besedniciam, satírám a humoreskám. Medzi jeho prvé tlačené prvotiny patrí cestovný denník *Cesta Slováka ku bratrům slavenským na Moravě a v Čechách (1841)*.

Hurbanovu literárnovednú činnosť reprezentuje literárnohistorická štúdia *Slovensko a jeho život literárny*, ktorá vyšla v troch pokračovaniach v *Slovenských pohľadoch (v rokoch 1846, 1847 a 1851)*.⁴¹ V próze okrem cestopisných tém spracovával i námety historické, zo súčasnosti a iné; *Prítomnosť a obrazy zo života tatranského (1844)*; *Olejkár (1846)*; *Od Silvestra do Troch kráľov (1847)*. V revolučnom období 1848 – 1849 písal príležitostné básne *Bije zvon Slobody, čujte ho národy*; *Pieseň pri vykopávaní dereša spievaná*; *Pieseň pri pálení dereša spievaná*.⁴²

Pre slovenskú literatúru bolo prínosné pôsobenie J. M. Hurbana aj ako vydavateľa a redaktora *Slovenských pohľadov*, almanachu *Nitra*⁴³ a *Cirkevných listov (1862)*.⁴⁴ Stál tiež pri zrode spolku *Tatrín (1844)*.⁴⁵ Začiatkom 60. rokov 19. storočia vydal historický román *Gottšalk (1861)* tematizujúci mocenské a náboženské rozpory 11. storočia a básne *Piesne nateraz (1861)*, v ktorých sa pokúšal o zmierlivý tón voči Maďarom.

⁴¹ Jozef Miloslav Hurban. *Zlatý fond SME* [online]. Bratislava: Petit Press, bez dátumu [cit. 15. septembra 2022].

Dostupné na: <https://zlatyfond.sme.sk/autor/44/Jozef-Miloslav-Hurban>

⁴² Tamže.

⁴³ V ktorom vyšiel Sládkovičov *Detvan* a jeho próza *Slovenskí žiaci*.

⁴⁴ TIBENSKÝ, J. a kol. *Priekopníci slovenskej kultúry*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1975.

⁴⁵ Tamže.

Obr. 5 Jozef Miloslav Hurban

Posledným publikovaným Hurbanovým textom bol rozsiahly životopis ***Ludovít Štúr*** uverejňovaný na pokračovanie v ***Slovenských pohľadoch*** v 80. rokoch 19. storočia.⁴⁶

J. M. Hurban bol za svoju publikačnú činnosť dvakrát odsúdený. Prvýkrát v Pešti v roku 1869 na 6 mesiacov, v roku 1876 na trojmesačné väzenie. Zomrel 21. februára 1888, v čase, keď bolo proti nemu zavedené v poradí tretie trestné pokračovanie pre záležitosť súvisiacu s jeho kňazským úradom.⁴⁷

⁴⁶ MIKULA, V. a kol. *Slovník slovenských spisovateľov*. Bratislava: Kalligram, 2005.

⁴⁷ TIBENSKÝ, J. a kol. *Priekopníci slovenskej kultúry*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1975.

Andrej Sládkovič

Andrej Sládkovič sa narodil 30. marca 1820 v Krupine. Pochádzal z rodiny krupinského učiteľa a literáta. Základné vzdelanie a následné štúdium na piaristickom gymnáziu absolvoval v Krupine. Od roku 1832 začal študovať na lýceu v Banskej Štiavnici. Neskôr pre nedostatok finančných prostriedkov štúdiá prerušil a prijal miesto pomocného učiteľa v Ladzanoch. Po roku sa vrátil na banskoštiavnické lýceum. Od septembra 1840 pokračoval v štúdiách na lýceu v Bratislave. V *Ústave reči a literatúry československej* patril medzi najiniciatívnejších členov a popredných básnikov.⁴⁸

Počas nasledujúceho roka sa spolu s jeho priateľom Samuelom Jurkovičom pričínili o založenie *Slovenského národného divadla* v Sobotišti. V rokoch 1842 – 1843 pôsobil ako vychovávateľ v Hodruši. V septembri 1843 odišiel študovať na univerzitu v Halle v Nemecku, kde sa zoznámil s Hegelovou filozofiou, nemeckou kultúrou a Puškinovým dielom.⁴⁹

Zúčastnil sa na *Memorandovom zhromaždení* v Martine (vo funkcii zapisovateľa), bol zakladajúcim členom *Matice slovenskej*, členom jej literárneho odboru, posudzovateľom literárnych a dramatických prác.

A. Sládkovič sa snažil svojimi básňami spoločensky posilňovať vlastenecké povedomie, dokladom toho sú jeho básne publikované v *Orle tatranskom* a v almanachu *Nitra: Nehaňte Pud môj (1845), Hron (1845)*,

⁴⁸ ROSENBAUM, K. a kol. *Encyklopédia slovenských spisovateľov* 2. zväzok. Bratislava: Obzor, 1984.

⁴⁹ Tamže.

Krajanom (1846), Mládenec (1846). Silnými inšpiračnými zdrojmi boli pre Sládkoviča vlastné zážitky, citový život, osobné konflikty, hľadanie životnej rovnováhy v zložitej situácii, v národnom a spoločenskom živote. Všetko to popísal v najznámejšej básnickej skladbe ***Marína (1846)***. Vyjadruje v nej pocity človeka žijúceho v konkrétnej dobe, oscilujúceho medzi vidinou a skutočnosťou; človeka, ktorého citovosť hraničí s romantickou rozorvanosťou. ***Marína*** vznikla aj z osobného zážitku – autorovej mladíckej lásky k Márii Pišlovej.

Obr. 6 Andrej Sládkovič

Medzi ďalšie významné diela Sládkoviča patrí lyricko-epická báseň ***Detvan (1853)***, uverejnená v piatom ročníku almanachu ***Nitra***. Námetom je autobiografický reálny ľúbostný zážitok, a to láska autora k Antónii Júlii Sekovičovej, básnikovej budúcej manželke. Príbeh oslavuje zmysel pre

spravodlivosť, je inšpirovaný jánošíkovskou a korvínovskou folklórnou tradíciou. A. Sládkovič svojou tvorbou reagoval na útoky proti spisovnej slovenčine. Do týchto sporov zasiahol básňou *Ohlasy*, v ktorej dokazoval, že spisovná slovenčina je vyústením dlhodobého zápasu predchádzajúcich generácií v záujme národnej sebarealizácie. V roku 1861 vyšlo súborné dielo poézie pod názvom *Spisy básnické*, ktoré mu prinieslo povest' „prvého básnika Slovenska“.⁵⁰

A. Sládkovič sa v slovenskom literárnom živote zaoberal aj prekladmi, publicistickými článkami, recenziami. Počas štúdií preložil Voltairove hry (*Zaira, Sokrates, Smrť Cézara*). Neskôršie prekladal Goetheho a Chomiakovove básne.⁵¹

A. Sládkovič tvoril a zastával verejné funkcie až do posledných chvíľ, až do roku 1868, keď vážne ochorel na vodnatieľku, z ktorej sa už nevyliečil. Zomrel v roku 1872 a bol pochovaný na evanjelickom cintoríne v Radvani nad Hronom.⁵²

⁵⁰ ROSENBAUM, K. a kol. *Encyklopédia slovenských spisovateľov* 2. zväzok. Bratislava: Obzor, 1984.

⁵¹ *Slovenský biografický slovník*. Zväzok V. R – Š. Martin: Matica slovenská, 1992.

⁵² PIŠŮT, M. a kol. *Dejiny slovenskej literatúry*. Bratislava: Obzor, 1984.

Janko Kráľ

Janko Kráľ sa narodil 24. apríla 1822 v Liptovskom Mikuláši. Pochádzal z rodiny mäsiara a krčmára Jana Kráľa a jeho ženy Žofie. Základné vzdelanie získaval vo svojom rodisku, v Liptovskom Mikuláši. Ďalej študoval na gymnáziu v Gemeri, v rokoch 1841 – 1842 študoval na lýceu v Kežmarku a neskôr na lýceu v Bratislave, kde sa zapájal do činnosti *Ústavu reči a literatúry československej*. V roku 1844 odišiel spolu s ďalšími študentmi z bratislavského lýcea do Levoče na protest odvolania Ľ. Štúra z pozície námestníka a profesora. V Liptovskom Mikuláši sa aktívne podieľal na príprave založenia spolku *Tatrín (1844)*.⁵³ Neskôr pôsobil v Pešti ako praktikant v advokátskej kancelárii Augustína B. Vrchovského, priateľa Ľ. Štúra. V protifeudálnom hnutí zastával revolučné postoje. V niekoľkých obciach ako Horné Plachtince, Dolné Plachtince, Stredné Plachtince a Príbelce vyvolal ľudové povstanie, ktoré bolo potlačené. Za túto činnosť sa dostal v roku 1848 do väzenia na 10 mesiacov v Šahách a Pešti. Následne bol dokonca odsúdený na smrť. Po desiatich mesiacoch bol však prepustený z väznenia po údajnom zásahu pána Josipa Jelačiča a Alfreda Windischgrätza (rakúskeho poľného maršala). Po opätovnom uväznení a vyslobodení sa utiahol na Moravu k jeho predrevolučnému priateľovi Bedřichovi Rozehnalovi do českého mesta Hulín, kde strávil asi 5 mesiacov intenzívnou literárnou prácou.⁵⁴

⁵³ PIŠŮT, M. *Dejiny slovenskej literatúry*. Bratislava: Obzor, 1984.

⁵⁴ *Slovenský biografický slovník. Zväzok III. K – L*. Martin: Matica slovenská, 1989.

Obr. 7 Janko Kráľ

V roku 1850 vykonával funkciu námestníka hlavného slúžneho a sudcu v Modrom Kameni a Lučenci. V júni roku 1861 sa J. Kráľ aktívne zúčastňoval na *Memorandovom zhromaždení*.⁵⁵

V roku 1868 po rakúsko-maďarskom vyrovnaní musel absolvovať advokátsku skúšku a následne prežíval ako výpomocný prísažný pravotár a pisár v cudzích advokátskych kanceláriách. J. Kráľ ovládal niekoľko cudzích jazykov; francúzsky, anglický, nemecký, maďarský, poľský, ruský, srbský a český jazyk. Niekoľkokrát navštívil Belehrad a Turecko. Keď hrozila maďarizácia jeho rodiny, pokúšal sa vystáhnovať do Srbska, neskôr do Ruska, to sa mu však napokon nepodarilo.⁵⁶

⁵⁵ PIŠŮT, M. *Dejiny slovenskej literatúry*. Bratislava: Obzor, 1984.

⁵⁶ *Slovenský biografický slovník. Zväzok III. K – L*. Martin: Matica slovenská, 1989.

J. Kráľ spočiatku písal v češtine. Neskôr patril k jedným z prvých básnikov, ktorí používali štúrovskú slovenčinu. Prvou básňou písanou v štúrovej slovenčine je práve *Duma bratislavská (1847)* vydaná v časopise *Orol tatranský*. Písal epické básne s historickou tematikou, postupne nadväzoval na ľudovú slovesnosť. Symbolom odporu proti feudálnym pánom sa pre revolučného J. Kráľa stal Jánošík. Túto postavu predstavil vo svojej lyricko-epickej skladbe *Výlomky z Jánošíka*, vytvorenej z textov napísaných v rokoch 1843 – 1844. Medzi najvýznamnejšie diela J. Kráľa patrí romantická balada *Zakliata panna vo Váhu a divný Janko*, publikovaná v almanachu *Nitra (1844)*. V nej sa autor štylizoval do pozície hrdinu, ktorý chce vykonať veľký čin, no vo svojom boji zlyháva.⁵⁷

Podporujúce slová slovenskému národu v revolučných rokoch pretavil v básňach *Krajinská pieseň a Tri vršky (1848)*.⁵⁸

Okrajovo sa venoval aj prekladom. Podľa ruského prekladu Alexandra A. Petrova preložil zo sanskritu do slovenčiny úryvky z *Mahábháraty*, *Kálidásovu Šakuntalu*, povesť o *Ríbe a o Nalovi a Damajante*.⁵⁹

⁵⁷ Revolucionár, Janko Kráľ, sa narodil pred 200 rokmi. *Webmagazin* [online]. Bratislava: Tlačová agentúra Slovenskej republiky, 25. apríla 2022 [cit. 5. októbra 2022]. Dostupné na: <https://webmagazin.teraz.sk/zivot/revolucionar-janko-kral-sa-narodil/13488-clanok.html>

⁵⁸ *Biografický lexikón Slovenska. Zväzok V Km – L*. Martin: Slovenská národná knižnica; Národný biografický ústav, 2013.

⁵⁹ Tamže.

J. Kráľ zomrel 23. mája 1876. Pravdepodobne sa stal obeťou týfusovej epidémie, ktorá vypukla v Zlatých Moravciach. Keďže jeho hrob nie je známy, vedú sa dohady o možnej samovražde.⁶⁰

Ján Francisci-Rimavský

Janko Francisci-Rimavský sa narodil 1. júna 1822 v Hnúšti. Bol básnikom, prozaikom, prekladateľom, publicistom, politikom a teológom. Pochádzal z remeselníckej rodiny Jána Francisciho a Márie, rodenej Chrapan. Najskôr, od roku 1827 navštevoval ľudovú školu v Hnúšti, neskôr študoval v Ožďanoch a od roku 1839 pokračoval v štúdiu na evanjelickom lýceu v Bratislave, kde sa zoznámil s L. Štúrom a Štefanom Markom Daxnerom, ktorý významne ovplyvnil Francisciho filozofické myslenie.⁶¹

V roku 1844 odišiel spolu s ďalšími študentmi na protest proti zákazu Štúrových prednášok z bratislavského lýcea do Levoče, kde sa stal námestníkom profesora Hlaváčka na *Katedre reči a literatúry česko-slovenskej*.⁶² Neskôr sa presťahoval do Prešova, kde pokračoval v štúdiu na

⁶⁰ Revolucionár, Janko Kráľ, sa narodil pred 200 rokmi. *Webmagazin* [online]. Bratislava: Tlačová agentúra Slovenskej republiky, 25. apríla 2022 [cit. 5. októbra 2022].

Dostupné na: <https://webmagazin.teraz.sk/zivot/revolucionar-janko-kral-sa-narodil/13488-clanok.html>

⁶¹ PERNÝ, L. Janko Francisci. *Matica slovenská* [online]. Martin: Matica Slovenská, 24. mája 2022 [cit. 8. októbra 2022].

Dostupné na: <https://matica.sk/janko-francisci/>

⁶² Tamže.

evanjelickom kolégiu. Po štúdiách odišiel do Gemerskej stolice, kde pracoval ako podžupan u G. Fáya.⁶³

Obr. 8 Ján Francisci-Rimavský

Spolu s M. Daxnerom a M. Bakulinym sa zúčastňoval liptovsko-mikulášskeho zhromaždenia a organizoval v Gemerskej stolici národné gardy. Na základe jeho konania bol väznený a po prepustení sa stal kapitánom prvého slovenského dobrovoľníckeho oddielu a neskôr svetským predstaviteľom evanjelických cirkví v Uhorsku.

Ťažiskom Francisciho tvorby bola poézia a próza. Jeho báseň ***Svojím vrstovníkom na pamiatku*** bola prvým samostatným výtlačkom v štúrovskej slovenčine. Neskôr vydal i historickú prózu ***Janko Podhorský***. Francisci bol

⁶³ *Biografický lexikón Slovenska. Zväzok II C – F*. Martin: Slovenská národná knižnica; Národný biografický ústav, 2004.

horlivým zberateľom slovenských ľudových povestí a ako jeden z prvých ich začal vydávať.⁶⁴ Ako dlhodobý predseda martinského *Kníhtlačiarskeho spolku* sa zaslúžil hlavne o rozvoj vydavateľskej činnosti. Prekladal divadelné hry a napísal *Vlastný životopis*, v ktorom venoval najväčšiu pozornosť revolučnému obdobiu 1848 – 1849 a memorandovému hnutiu 60. rokov.⁶⁵ Venoval sa tiež recenzistike a prekladom Williama Shakespeara, nemeckého revolucionára Henryho Börnsteina či poľského dramatika Aleksandra Fredu.⁶⁶

V marci 1861 sa stal vydavateľom a redaktorom *Pešťbudínskych vedomostí*. V júni toho istého roku predsedal zhromaždeniu slovenských vlastencov v Martine, ktoré prijalo známe *Memorandum národa slovenského*. Stál na čele prípravného výboru *Matice slovenskej* a na jej prvom zhromaždení bol zvolený za doživotnéhočestného predsedu. Po rakúsko-uhorskom vyrovnaní v roku 1867 bol penzionovaný. Na začiatku 70. rokov sa aktívne zúčastnil polemiky proti tzv. *Novej škole*. Postupne svoju politickú a novinársku činnosť zanechal. Vo verejnom a kultúrnom živote sa však angažoval naďalej, významne prispel k rozvoju mesta Martin, kde žil od roku 1872.

Jeho dlhý a plodný život sa zavŕšil v Martine 7. marca 1905. Vďační rodáci na námestí pred evanjelickým kostolom (dnes námestie Janka

⁶⁴ Janko Francisci. *Oficiálne stránky mesta Hnúšťa* [online]. Hnúšťa: MsÚ Hnúšťa, bez dátumu [cit. 12. októbra 2022].

Dostupné na: <https://mesto.hnusta.sk/navstevnik/osobnosti-mesta-hnusta/janko-francisci/>

⁶⁵ Tamže.

⁶⁶ *Biografický lexikón Slovenska. Zväzok II C – F*. Martin: Slovenská národná knižnica; Národný biografický ústav, 2004.

Francisciho) odhalili v roku 1925 jeho pomník, ktorého autorom je Vojtech Ihriský.⁶⁷

Viliam Pauliny-Tóth

Viliam Pauliny-Tóth sa narodil 3. júna 1826 v Senici. Bol novinárom, spisovateľom, redaktorom, politikom a kultúrno-osvetovým pracovníkom, podpredsedom *Matice slovenskej*.⁶⁸ Pochádzal z rodiny evanjelického farára. Po otcovej smrti vyrastal ako polosirota u príbuzných v Zemianskom Podhradí. Najskôr navštevoval školy v Novom Meste nad Váhom, Senici a v Komárne. V štúdiu pokračoval na Evanjelickom lýceu v Bratislave (1843 – 1846), kde bol poslucháčom L. Štúra, to výrazne ovplyvnilo jeho ďalšiu literárnu činnosť i zmýšľanie.⁶⁹

Po absolvovaní bratislavského štúdia začal pracovať ako vychovávateľ v šľachtických rodinách, následne ako profesor kremnického lýcea. V roku 1849 sa stal dôstojníkom slovenského povstaleckého zboru. Od roku 1853 pracoval na štátnych úradoch v Kecskeméte, kde sa zoznámil aj so svoju manželkou Vilmou Tóthovou, pochádzajúcou zo zemianskej

⁶⁷ Janko Francisci. *Oficiálne stránky mesta Hnúšťa* [online]. Hnúšťa: MsÚ Hnúšťa, bez dátumu [cit. 12. októbra 2022].

Dostupné na: <https://mesto.hnusta.sk/navstevnik/osobnosti-mesta-hnusta/janko-francisci/>

⁶⁸ *Slovenský biografický slovník. Zväzok IV. M – Q*. Martin: Matica slovenská, 1990.

⁶⁹ ŠKODOVÁ, E. Viliam Pauliny-Tóth. *Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku* [online]. Bratislava: Evanjelická cirkev a. v. na Slovensku, 4. júna 2016 [cit. 15. októbra 2022].

Dostupné na: <https://www.ecav.sk/archiv/archiv-2016/viliam-pauliny-toth-1826-1877>

rodiny. Bol členom vyslanstiev, ktoré v roku 1861 predkladali *Memorandum národa slovenského* uhorskému snemu a cisárskej kancelárii. Stal sa členom predsedníctva *Matice slovenskej* a neskôr poslancom snemu za dolnozemskej Slovákov. Po založení *Slovenskej národnej strany* sa stal jej predsedom.

Obr. 9 Viliam Pauliny-Tóth

Jeho tvorba sa radí do memorandovo-matičného obdobia. Podieľal sa na vydávaní časopisu *Černokňažník* (1861 – 1864) a beletristického časopisu *Sokol* (1862 – 1869). Po presťahovaní do Martina sa Pauliny-Tóth stal vedúcou osobnosťou slovenského politického života.⁷⁰

⁷⁰ Politik a spisovateľ Viliam Pauliny-Tóth zomrel pred 145 rokmi. *Portál správy RTVS* [online]. Bratislava: RTVS – Rozhlas a televízia Slovenska, 6. mája 2022 [cit. 17. októbra 2022].

Dostupné na: <https://spravy.rtvsk.sk/2022/05/politik-a-spisovatel-viliam-pauliny-toth-zomrel-pred-145-rokmi/>

Počas svojho pôsobenia v *Matici slovenskej* redigoval časopis *Letopis*. Vo svojej tvorbe propagoval ideály, prostredníctvom ktorých bojoval za národné a sociálne práva.⁷¹ Písal poéziu, prózu, dramatickú literatúru, prekladal a venoval sa žurnalistike. Pauliny-Tóth bol autorom publicistických cyklov *Listy ku slovenskému Tomášovi (1870)* a *Slovenčina v spoločenskom živote (1873)*. Známa je aj jeho veršovaná alegorická dráma *Ludská komédia (1862)*. Na sklonku života stihol ešte vydať vedecké dielo *Slovenské bájoslovie (1876)* a súbornú zbierku poézie *Básne Viliama Pauliny-Tótha*.⁷²

Viliam Pauliny-Tóth zomrel 6. mája 1877 vo veku 50 rokov. Pochovaný bol na *Národnom cintoríne v Martine*. Jeho menom je pomenované aj súčasné martinské gymnázium – *Gymnázium Viliama P. Tótha v Martine*.⁷³

⁷¹ ROSENBAUM, K. a kol. *Encyklopédia slovenských spisovateľov* 2. zväzok. Bratislava: Obzor, 1984.

⁷² Politik a spisovateľ Viliam Pauliny-Tóth zomrel pred 145 rokmi. *Portál správy RTVS* [online]. Bratislava: RTVS – Rozhlas a televízia Slovenska, 6. mája 2022 [cit. 17. októbra 2022].
Dostupné na: <https://spravy.rtv.sk/2022/05/politik-a-spisovatel-viliam-pauliny-toth-zomrel-pred-145-rokmi/>

⁷³ *Biografický lexikón Slovenska. Zväzok VII O – Q*. Martin: Slovenská národná knižnica; Národný biografický ústav, 2020.

August Horislav Škultéty

August Horislav Škultéty sa narodil 7. augusta 1819 vo Veľkom Krtíši. Bol učiteľom, pedagógom, básnikom, zberateľom a vydavateľom ľudových rozprávok.⁷⁴ Prvé tri roky školskej prípravy získal od otca vo Veľkom Krtíši. Po absolvovaní štúdií v Banskej Štiavnici a Kežmarku absolvoval v roku 1841 štúdium teológie na lýceu v Bratislave. Aktívne sa zapájal do činnosti študentskej *Spoločnosti Česko-slovenskej*.

Obr. 10 August Horislav Škultéty

V rokoch 1841 – 1847 pôsobil ako evanjelický kňaz v Tisovci u Pavla Jozefyho, neskôr v rokoch 1847 – 1850 ako farár v Dolnej Vsi a v rokoch 1850 – 1862 v Rozložnej. Následne pôsobil ako účtovník a správca evanjelického gymnázia v Revúcej. Od roku 1875 opäť pôsobil ako farár,

⁷⁴ BAKOŠ. S. *Antológia dejín slovenskej osvety I*. Bratislava: Národné osvetové centrum Bratislava, 1992.

tentokrát v Kraskove.⁷⁵ V roku 1862 pôsobil ako riaditeľ revúckeho gymnázia. Nevyhnutnosť založiť ho zdôvodnil 258. znelkou v diele *Slávy dcera*: „*Všetcko máme, věřte, moji draží, svornost jen a osvěta nám schází!*“. V roku 1865 založil a viedol na škole vzdelávací spolok mládeže, v ktorom sa študenti zdokonaľovali v slovenčine, prednášaní, literárnej tvorbe a hraní divadla.⁷⁶

A. H. Škultéty sa zaoberal literárnou históriou, poéziou, zberateľskou činnosťou a ľudovýchovnou činnosťou. Už počas štúdií vydal básnickú zbierku *Básne s mäččekom (Bratislava, 1840)*, tiež hrdinský epos *Dimitrij, čili porážka Mongolů*. V rokoch 1846 – 1847 vydal v spolupráci s J. Čipkom dva ročníky zábavníka pre deti *Zornička (1846 – 1847)*. Okrem toho vydal aj zbierku *Beda a rata (1846)* pre osvetové potreby, pre mládež a školské potreby *Rečňovanku pre slovenské školy*, prvé vydanie (1850), druhé (1855). Spolu s P. Dobšínským sa podieľal na vydávaní *Slovenských povestí č. 1 – 5*.⁷⁷

A. H. Škultéty bol jedným z účastníkov vychádzky štúrovcov na Devín 24. apríla 1836, kde sa podrobil „národnému krstu“. Na pamätnom výlete prijal meno Horislav.⁷⁸ Patril k najprogresívnejším štúrovcom a predstaviteľom slovenského emancipačného hnutia 19. storočia, ktorí

⁷⁵ BAKOŠ, S. *Antológia dejín slovenskej osvety I*. Bratislava: Národné osvetové centrum Bratislava, 1992.

⁷⁶ Tamže.

⁷⁷ Tamže.

⁷⁸ Pred 200 rokmi sa narodil štúrovec August Horislav Škultéty. *Skolske* [online]. Bratislava: Tlačová agentúra Slovenskej republiky, 7. augusta 2019 [cit. 18. októbra 2022]. Dostupné na: <https://www.skolske.sk/clanok/48745/pred-200-rokmi-sa-narodil-sturovec-august-horislav-skultety>

bojovali za sociálne a kultúrne povznesenie slovenského národa. Pre zápas o rozvoj národného života bol v revolučných rokoch 1848 – 1849 zatknutý a vyšetrovaný štátnym súdom v Plešivci.⁷⁹

Národný buditeľ August Horislav Škultéty zomrel 21. mája 1892 v obci Kraskovo, v náručí svojej dcéry Ľudmily. Ako prejav úcty jednému z najväčších rodákov bolo jeho menom 27. februára 1992 pomenované námestie v centre Veľkého Krtíša.⁸⁰

Ján Kalinčiak

Ján Kalinčiak sa narodil 10. augusta 1822 v Hornom Záturčí (dnešnej mestskej časti mesta Martin). Pochádzal z evanjelickej rodiny, jeho matka bola zemianskeho pôvodu. Najskôr navštevoval v rokoch 1836 – 1839 evanjelické lýceum v Levoči, v rokoch 1839 – 1843 študoval na bratislavskom evanjelickom lýceu. Už počas štúdií sa aktívne zapájal do činnosti *Ústavu reči a literatúry československej*. Niektoré svoje prvé práce uverejňoval v rukopisnom časopise *Buben (1841)*. Štúdium filozofie a histórie absolvoval v rokoch 1843 – 1845 na nemeckej univerzite v Halle. V rokoch 1845 – 1846 pôsobil ako vychovávateľ vo Vindšachte (dnešných Štiavnických Baniach), 1846 – 1858 ako profesor a riaditeľ gymnázia

⁷⁹ *Slovenský biografický slovník. Zväzok V. R – Š*. Martin: Matica slovenská, 1992.

⁸⁰ Pred 200 rokmi sa narodil štúrovec August Horislav Škultéty. *Skolske* [online]. Bratislava: Tlačová agentúra Slovenskej republiky, 7. augusta 2019 [cit. 18. októbra 2022].

Dostupné na: <https://www.skolske.sk/clanok/48745/pred-200-rokmi-sa-narodil-sturovec-august-horislav-skultety>

v Modre, v rokoch 1858 – 1869 bol riaditeľom nemeckého evanjelického gymnázia v Tešíne a vydával literárny mesačník *Orol* (1870 – 1871).

Obr. 11 Ján Kalinčiak

Patril k najvýznamnejším štúrovským prozaikom, k zakladateľom slovenskej historickej novely a zároveň k teoretikom pokúšajúcim sa formulovať estetické princípy romantizmu. Pre jeho literárne formovanie malo rozhodujúci vplyv blízke priateľstvo s Ľ. Štúrom.⁸¹

J. Kalinčiak obohatil slovenskú prózu o nové námety. Dejovo ich zasadzoval do obdobia vlády Mateja Korvína a protitureckých bojov.

⁸¹ Štúrovec Ján Kalinčiak sa preslávil humoreskou Reštavrácia. *Portál Správy RTVS* [online]. Bratislava: RTVS – Rozhlas a televízia Slovenska, 10. augusta 2022 [cit. 20. októbra 2022].

Dostupné na: <https://spravy.rtvs.sk/2022/08/sturovec-jan-kalinciak-sa-preslavlil-humoreskou-restavracia/>

Najčastejšie išlo o poviedky, novely a romány. V období 40. rokov 19. storočia napísal niekoľko próz. Medzi ne patria: *Kráľův stůl* (1842), *Milkov hrob* (1845), *Božkovci* (1842), *Bratova ruka*, *Mládenec slovenský* (1847), *Svätý duch* (1847), *Půr' lásky* (1846), *Serbianka* (1847). Zatiaľ čo už spomenuté majú romantický charakter, neskoršie texty ako *Láska a pomsta*, *Reštavrácia*, *Mních*, *Knieža liptovské* a román *Orava* mali zreteľnejšie realistické tendencie.⁸² J. Kalinčiak vo svojej tvorbe často reagoval aj na dobové spoločenské problémy. Prinášal ironický pohľad na slovenské zemianstvo a jeho úpadok. Najlepším príkladom je satirická novela *Reštavrácia* (1860), v ktorej ukazuje zemiansky stav prostredníctvom volieb župných funkcionárov.⁸³ Svoje estetické názory Kalinčiak formuloval najmä v rámci najvýznamnejšej literárnokritickej polemiky o Záborského básnickej knihe *Žehry* (1851).⁸⁴

Pre jeho národné prebudenie bolo rozhodujúce i štúdium na lýceách v Bratislave a Levoči. Podieľal sa tiež na kodifikácii spisovnej slovenčiny, po ktorej písal už len po slovensky.⁸⁵ V roku 1869 Kalinčiaka z politických dôvodov predčasne penzionovali a následne sa presťahoval do Martina, kde v rokoch 1869–1871 vydával a redigoval literárny mesačník *Orol*.

⁸² MIKULA, V. a kol. *Slovník slovenských spisovateľov*. Bratislava: Kalligram, 2005.

⁸³ *Biografický lexikón Slovenska. Zväzok IV CH – Kl*. Martin: Slovenská národná knižnica; Národný biografický ústav, 2010.

⁸⁴ Tamže.

⁸⁵ Štúrovec Ján Kalinčiak sa preslávil humoreskou *Reštavrácia*. *Portál Správy RTVS* [online]. Bratislava: RTVS – Rozhlas a televízia Slovenska, 10. augusta 2022 [cit. 20. októbra 2022].

Dostupné na: <https://spravy.rtvs.sk/2022/08/sturovec-jan-kalinciak-sa-preslavlil-humoreskou-restavracia/>

J. Kalinčiak zomrel 16. júna 1871 v Martine, kde je aj pochovaný na Národnom cintoríne.⁸⁶

Samuel Bohdan Hroboň

Samuel Bohdan Hroboň sa narodil 24. augusta 1820 v Liptovskej Sielnici. Bol významným slovenským básnikom, folkloristom, prekladateľom, jazykovedcom, predstaviteľom mesianistickej línie slovenského romantizmu a evanjelickým teológom. Pochádzal z významného slovenského evanjelického vzdelaného rodu. Jeho otec Jakub Hroboň bol evanjelickým farárom. Bol najmladší spomedzi šiestich súrodencov.⁸⁷

Od roku 1834 študoval na evanjelickom lýceu v Levoči, kde sa hneď po svojom príchode aktívne zapájal do národnoemenciačných aktivít starších spolužiakov.⁸⁸

⁸⁶ Štúrovec Ján Kalinčiak sa preslávil humoreskou Reštavrácia. *Portál Správy RTVS* [online]. Bratislava: RTVS – Rozhlas a televízia Slovenska, 10. augusta 2022 [cit. 20. októbra 2022].

Dostupné na: <https://spravy.rtv.sk/2022/08/sturovec-jan-kalinciak-sa-preslavlil-humoreskou-restavracia/>

⁸⁷ MOLNÁR, T. Spomíname na vzácnych evanjelikov: Samuel Bohdan Hroboň. *Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku* [online]. Bratislava: Evanjelická cirkev a. v. na Slovensku, 24. augusta 2020 [cit. 23. októbra 2022].

Dostupné na: <https://www.ecav.sk/aktuality/spravodajstvo/spominame-na-vzacnych-evanjelikov-samuel-bohdan-hrobon>

⁸⁸ PIŠŮT, M. *Dejiny slovenskej literatúry*. Bratislava: Osveta, 1960.

V rokoch 1835 – 1839 napísal do zborníka *Liber memorialis societas slavicae* prvé básne v češtine v klasicistickom duchu.⁸⁹ V roku 1839 prešiel na evanjelické lýceum v Bratislave.

Obr. 12 Samuel Bohdan Hroboň

Rovnako tak ako mnoho ďalších poslucháčov evanjelického lýcea aj on pokračoval v štúdiu na univerzite v nemeckom meste Halle, kde študoval filozofiu a teológiu.⁹⁰ Cestou do Nemecka sa zastavil v Prahe, kde spoznal krúžok popredných českých národovcov a zoznámil sa tam aj so svojou veľkou láskou Antóniou Reissovou – Bohuslavou Rajskou. Po návrate zo

⁸⁹ Samo Bohdan Hroboň. *Zlatý fond SME* [online]. Bratislava: Petit Press, bez dátumu [cit. 20. októbra 2022].

Dostupné na: <https://zlatyfond.sme.sk/autor/67/Samo-Bohdan-Hrobon>

⁹⁰ PIŠŮT, M. *Dejiny slovenskej literatúry*. Bratislava: Osveta, 1960.

štúdiá sa usadil vo svojom rodisku, kde založil štúrovský protialkoholický *Spolok miernosti a striezlivosti*. V období revolúcie 1848 – 1849 búril a podnecoval poddaných na Liptove.⁹¹

S. B. Hroboňovi sa postupne zhoršoval zdravotný stav, začal strácať zrak. Okrem toho mohol písať už len ľavou rukou.⁹²

Hroboňovým celoživotným údelom sa stala poézia a meditácie v zmysle budúcich slovanských osudov. Videl ich stelesnené v Slovensku a v Tatrách, ktoré obdivoval. V ich majestátnosti nachádzal harmóniu medzi tým, čo je na zemi a čo nad nebeskou klenbou. Bol stúpencom spisovnej slovenčiny, ktorú neustále skúmal a preveroval jej básnické možnosti.⁹³ Vo svojej tvorbe sa inšpiroval aj romantickými autormi, ako to možno pozorovať v dielach *Nesmrtelnosť*, *City pod Hájem Dielem (1840)*. Neskoršia tvorba S. B. Hroboňa bola ovplyvnená rozchodom s Bohuslavou Rajsťou a novou situáciou na Slovensku. V poézii tohto obdobia vyjadroval aktivizmus pomocou romantických symbolov, autorovo stotožnenie sa s revolučnými náladami pred rokmi 1848 – 1849; *Návrat z cudziny (1843)*, *Sokol (1845)* a ďalšie. Hroboňova porevolučná romantická poézia už bola úplne v znamení mesianistického ideového a jazykového univerzalizmu.

⁹¹ MOLNÁR, T. Spomíname na vzácných evanjelikov: Samuel Bohdan Hroboň. *Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku* [online]. Bratislava: Evanjelická cirkev a. v. na Slovensku, 24. augusta 2020 [cit. 23. októbra 2022]. Dostupné na: <https://www.ecav.sk/aktuality/spravodajstvo/spominame-na-vzacnych-evanjelikov-samuel-bohdan-hrobon>

⁹² MIKULA, V. a kol. *Slovník slovenských spisovateľov*. Bratislava: Kalligram, 2005.

⁹³ ROSENBAUM, K. a kol. *Encyklopédia slovenských spisovateľov*. Bratislava: Obzor, 1984.

V tomto novom básnickom jazyku, preplnenom archaizmami, neologizmami a kompozitami písal básne a rozsiahle cyklické skladby; *Slovenskje iskrice* (1857), preklad časti *Apokalypsy*, vizionársko-prorocký *Svätopomstopej* (1872), apoteózu víťazstva Slovanov v balkánskej vojne *Pejan víťazný* (1878) a ďalšie.⁹⁴

S. B. Hroboň zomrel 30. júla 1894 v Liptovskej Sielnici.⁹⁵

Michal Miloslav Hodža

Michal Miloslav Hodža sa narodil 22. septembra 1811 v Rakši. Bol evanjelickým kňazom, politikom, ideológom, organizátorom národného hnutia, jazykovedcom a spisovateľom.⁹⁶ Pochádzal z rodiny mlynára. Základné vzdelanie získal v rodisku a v Mošoviciach. Od roku 1822 navštevoval nižšie gymnázium v Banskej Bystrici. Gymnázium dokončil roku 1829 v Rožňave, odkiaľ následne odišiel študovať teológiu na evanjelické kolégium do Prešova a v roku 1832 na evanjelické lýceum do Bratislavy. Počas štúdia sa zapájal do činnosti *Spoločnosti reči a literatúry československej*, kde pôsobil určitý čas aj ako zástupca predsedu a bol prijatý aj do tajného spolku *Vzájomnosť*.⁹⁷

⁹⁴ Tamže.

⁹⁵ Tamže.

⁹⁶ Hodža, Michal Miloslav. *Encyclopedia Beliana* [online]. Bratislava: Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2010 [cit. 20. októbra 2022]. Dostupné na: <https://beliana.sav.sk/heslo/hodza-michal-miloslav>

⁹⁷ ROSENBAUM, K. a kol. *Encyklopédia slovenských spisovateľov*. Bratislava: Obzor, 1984.

V roku 1835 pôsobil v Podrečanoch ako domáci učiteľ v rodine zemana Jána Töröka de Szendrő. V nasledujúcom roku odišiel na viedenskú univerzitu študovať evanjelickú teológiu. V lete 1837 bol vysvätený za kňaza a koncom augusta toho roku sa stal farárom v Liptovskom Mikuláši.

V roku 1842 sa oženil s Kornéliou Kellnerovou. Spolu mali 5 detí, syna a štyri dcéry.⁹⁸

Obr. 13 Michal Miloslav Hodža

V nasledujúcom roku s Ľ. Štúrom a J. M. Hurbanom na porade v Hlbokom spolurozhodoval o spisovnom jazyku a vydávaní slovenských novín. Podieľal sa aj na založení spolku *Tatrín*, ktorého bol predsedom.

⁹⁸ ROSENBAUM, K. a kol. *Encyklopédia slovenských spisovateľov*. Bratislava: Obzor, 1984.

M. M. Hodža mal významnú zásluhu na uskutočnení schôdze národovcov v roku 1848, na ktorej bolo schválených 14 bodov – *Žiadosti slovenského národa*, ktoré obsahovali progresívne riešenia postavenia slovenského národa v Uhorsku. Reakciou na ne bolo zavedenie stanného práva a Hodža spolu so Štúrom a Hurbanom museli utiecť do Prahy pred stíhaním. M. M. Hodža bol členom Slovenskej národnej rady. Po porážke maďarskej revolúcie sa vrátil do Liptovského Mikuláša, kde opäť získal miesto farára. Neskôr bol suspendovaný a následne pôsobil výlučne literárne v poľskom Tešíne.⁹⁹

M. M. Hodža sa usiloval o reformu evanjelického ľudového a stredného školstva. V roku 1859 zostavil *Šlabikár* a v nasledujúcom roku 1860 *Prvú čítanku*. Obranným spisom *Dobruo slovo Slovákom súcim na slovo* (1847) obhajoval novú štúrovskú slovenčinu. V jazykovedných prácach *Slovenský potomok* (*Epigenes slovenicus*, 1847) a *Věťín o slovenčine* (1848) zastával etymologický princíp oproti Štúrovmu fonetickému pravopisnému princípu. Ako spisovateľ debutoval v zborníku *Plody* epickou básňou *Meč křivdy* (1836) o bojoch Lužických Srbov proti Sasom. Venoval sa aj tvorbe duchovnej poézie, 43 náboženskými piesňami prispel do evanjelického *Zpěvníka* (1842).¹⁰⁰

Mesianisticky ladená lyrickoepická básnická skladba *Matora* (1857), skladba *Slavomiersky* (1862) a z obdobia tešínskeho exilu báseň

⁹⁹ MIKULA, V. a kol. *Slovník slovenských spisovatel'ov*. Bratislava: Kalligram, 2005.

¹⁰⁰ Hodža, Michal Miloslav. *Encyclopedia Beliana* [online]. Bratislava: Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2010 [cit. 20. októbra 2022]. Dostupné na: <https://beliana.sav.sk/heslo/hodza-michal-miloslav>

Vieroslavín (1877) predstavujú filozofické a básnické osobné vyznania a meditácie o svete, človeku, Bohu, slovanstve a dejinnom poslaní vlastného národa.

M. M. Hodža zomrel 26. Marca 1870. Pochovaný bol v českom Tešíne. V roku 1922 boli jeho telesné pozostatky prevezené a uložené v Liptovskom Mikuláši.¹⁰¹

Ludovít Štúr

Ludovít Štúr sa narodil 28. októbra 1815 v obci Uhrovec. Bol synom Samuela Štúra, učiteľa miestnej evanjelickej školy, a Anny Štúrovej, rod. Michalcovej.¹⁰² Jeho súrodencami boli starší brat Karol (1811 – 1851), mladší Samuel (1818 – 1861), sestra Karolína (1826 – 1859) a najmladší brat Janko (1827 – 1907).¹⁰³

Ludovít Štúr predstavoval vedúcu osobnosť slovenského národnooslobodzovacieho hnutia, bol kodifikátorom spisovnej slovenčiny, filozofom, spisovateľom, básnikom a publicistom. V rokoch 1827 – 1829 študoval na gymnáziu v Rábe (Győr), následne v rokoch 1829 – 1836 na

¹⁰¹ Hodža, Michal Miloslav. *Encyclopedia Beliana* [online]. Bratislava: Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2010 [cit. 20. októbra 2022]. Dostupné na: <https://beliana.sav.sk/heslo/hodza-michal-miloslav>

¹⁰² VONGREJ, P. *Jozef Škultéty: DIELO 4 O romantizme*. Martin: Matica slovenská, 1987.

¹⁰³ BAKOŠ, S. *Antológia dejín slovenskej osvety II*. Bratislava: Národné osvetové centrum Bratislava, 1992.

evanjelickom lýceu v Bratislave, neskôr nadobudol vzdelanie na univerzite v Halle v Nemecku.¹⁰⁴

Na jeseň v roku 1835 sa stal podpredsedom *Spoločnosti*. V rámci rozvíjania národného povedomia organizovala rôzne slávnosti a podujatia, ako napríklad národnú slávnosť na Devíne 24. apríla 1836. Akcia bola vzhľadom na spoločenskú situáciu pripravovaná v tajnosti. Účastníci na nej prijali k svojmu menu druhé, Štúr prijal meno Velislav.¹⁰⁵

Po návrate zo zahraničia prednášal o poézii na bratislavskom lýceu. Vo svojich prednáškach predkladal vlastnú koncepciu národa, slovanstva a literatúry. Úvahy o politickom poslaní Slovanov stvárnil v spise *Ázia a Európa, čiže miesto Ruska vo vzťahu k Ázii*, vydané v Tatranke (1842 — 1843). Písal aj tzv. obranné spisy, ako napríklad *Starý i nový vek Slovákov* (1935). V roku 1843 sa na fare v Hlbokom spolu s Hurbanom, Hodžom a ďalšími rozhodol uzákoniť spisovnú slovenčinu. Potrebu tejto kodifikácie zdôvodnil v spise *Nárečie slovenské alebo potreba písania v tomto nárečí a Náuka reči slovenskej* (1846). Štúrovo pedagogické pôsobenie na gymnáziu bolo ukončené zásahom politickej moci 31. decembra 1843. Ďalej prednášal už len ilegálne.

O rok neskôr, v roku 1844, založil kultúrno-politickú ustanovizeň – spolok *Tatrín* usilujúci sa o zjednotenie Slovákov.¹⁰⁶ Od 1. augusta 1845 začal vydávať *Slovenské národné noviny*, ktoré vychádzali do 9. júna 1848,

¹⁰⁴ BRTÁŇ, R. *Postavy slovenskej literatúry*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1971.

¹⁰⁵ Tamže.

¹⁰⁶ BAKOŠ, S. *Antológia dejín slovenskej osvety II*. Bratislava: Národné osvetové centrum Bratislava, 1992.

vyšla aj ich literárna príloha *Orol tatranský*, ktorá vychádzala do 6. júna 1848.¹⁰⁷ Medzi významných predstaviteľov slovanskej folkloristiky sa zaradil prácou *O národních písních a pověstech plemen slovanských* (1853).

Obr. 14 Ľudovít Štúr

Štúrovým posledným významným politickým spisom bol *Das Slawentum und die Welt der Zukunft* (Slovanstvo a svet budúcnosti), (Moskva, 1867).¹⁰⁸

¹⁰⁷ BAKOŠ, S. *Antológia dejín slovenskej osvety II*. Bratislava: Národné osvetové centrum Bratislava, 1992.

¹⁰⁸ MIKULA, V. a kol. *Slovník slovenských spisovateľov*. Bratislava: Kalligram, 2005.

L. Štúr sa stal politickým vodcom Slovenskej národnej rady, ktorá vznikla 15. – 16. septembra 1848. V revolučnom období 1848 – 1849 sa aktívne zúčastnil *Slovenského povstania*. V nasledujúcich rokoch začala séria osobných tragédií, zomrel mu brat Karol, neskôr otec, priateľka Adela Ostrolúcka i jeho matka. L. Štúr zomrel 12. januára 1856 v Modre ako štyridsaťročný na následky nešťastného postrelenia sa na poľovačke.¹⁰⁹

Na Slovensku je po ňom pomenované mesto Štúrovo, Námestie L. Štúra v Bratislave, Jazykovedný ústav L. Štúra – SAV, Múzeum L. Štúra v Modre, mnoho námestí a ulíc v obciach Slovenska, rad pomníkov a pamätných tabúl.¹¹⁰

¹⁰⁹ HUČKO, J. *Život a dielo Ľudovíta Štúra*. Martin: Osveta, 1988.

¹¹⁰ BAKOŠ, S. *Antológia dejín slovenskej osvety II*. Bratislava: Národné osvetové centrum Bratislava, 1992.

Bibliografické odkazy:

BAKOŠ, S. *Antológia dejín slovenskej osvety I*. Bratislava: Národné osvetové centrum Bratislava, 1992.

BAKOŠ, S. *Antológia dejín slovenskej osvety II*. Bratislava: Národné osvetové centrum Bratislava, 1995. ISBN: 80-71210-84-6.

Biografický lexikón Slovenska. Zväzok I A – B. Martin: Slovenská národná knižnica; Národný biografický ústav, 2002. ISBN 80-89023-16-9.

Biografický lexikón Slovenska. Zväzok II C – F. Martin: Slovenská národná knižnica; Národný biografický ústav, 2004. ISBN 80-89023-44-4.

Biografický lexikón Slovenska. Zväzok III G – H. Martin: Slovenská národná knižnica; Národný biografický ústav, 2007. ISBN 978-80-89023-96-7.

Biografický lexikón Slovenska. Zväzok IV CH – Kl. Martin: Slovenská národná knižnica; Národný biografický ústav, 2010. ISBN 978-80-89301-57-7.

Biografický lexikón Slovenska. Zväzok V Km – L. Martin: Slovenská národná knižnica; Národný biografický ústav, 2013. ISBN 978-80-8149-011-8.

Biografický lexikón Slovenska. Zväzok VII O – Q. Martin: Slovenská národná knižnica; Národný biografický ústav, 2020. ISBN 978-80-8149-127-6.

BOLFÍK, J. *Ján Botto: život a dielo*. Rimavská sobota: Gemerská vlastivedná spoločnosť, 1983.

BRTÁŇ, R. *Postavy slovenskej literatúry*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1971.

HUBA, P. *Príbeh slovenskej hymny a jej autora*. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 2016. ISBN 978-80-8128-166-2.

- HUČKO, J. *Život a dielo Ľudovíta Štúra*. Martin: Osveta, 1988.
- MADURA, P. a P. PARENÍČKA. *Odkaz štúrovskej generácie*. Martin: Matica slovenská, 2022.
- MIKULA, V. a kol. *Slovník slovenských spisovateľov*. Bratislava: Kalligram, 2005. ISBN: 80-7149-801-7.
- MINÁČ, V. *Portréty*. Bratislava: Smena, 1986.
- PIŠÚT, M. *Dejiny slovenskej literatúry*. Bratislava: Osveta, 1960.
- PIŠÚT, M. a kol. *Dejiny slovenskej literatúry*. Bratislava: Obzor, 1984.
- ROSENBAUM, K. a kol. *Encyklopédia slovenských spisovateľov*. Bratislava: Obzor, 1984.
- ROSENBAUM, K. a kol. *Encyklopédia slovenských spisovateľov 2. zväzok*. Bratislava: Obzor, 1984.
- TIBENSKÝ, J. a kol. *Priekopníci slovenskej kultúry*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1975.
- VONGREJ, P. *Jozef Škultéty: DIELO 4 O romantizme*. Martin: Matica slovenská, 1987.
- Slovenský biografický slovník. Zväzok III. K – L*. Martin: Matica slovenská, 1989. ISBN 80-7090-019-9.
- Slovenský biografický slovník. Zväzok IV. M – Q*. Martin: Matica slovenská, 1990. ISBN 80-7090-070-9.
- Slovenský biografický slovník. Zväzok V. R – Š*. Martin: Matica slovenská, 1992. ISBN 80-7090-216-7.

Internetové odkazy:

Hodža, Michal Miloslav. *Encyclopedia Beliana* [online]. Bratislava: Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2010 [cit. 20. októbra 2022].

Dostupné na: <https://beliana.sav.sk/heslo/hodza-michal-miloslav>

Janko Francisci. *Oficiálne stránky mesta Hnúšťa* [online]. Hnúšťa: MsÚ Hnúšťa, bez dátumu [cit. 12. októbra 2022].

Dostupné na: <https://mesto.hnusta.sk/navstevnik/osobnosti-mesta-hnusta/janko-francisci/>

Ján Botto. *Zlatý fond SME* [online]. Bratislava: Petit Press, bez dátumu [cit. 15. septembra 2022].

Dostupné na: <https://zlatyfond.sme.sk/autor/49/Jan-Botto>

Jozef Miloslav Hurban. *Zlatý fond SME* [online]. Bratislava: Petit Press, bez dátumu [cit. 15. septembra 2022].

Dostupné na: <https://zlatyfond.sme.sk/autor/44/Jozef-Miloslav-Hurban>

MOLNÁR, T. Spomíname na vzácných evanjelikov: Samuel Bohdan Hroboň. *Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku* [online]. Bratislava: Evanjelická cirkev a. v. na Slovensku, 24. augusta 2020 [cit. 23. októbra 2022].

Dostupné na: <https://www.ecav.sk/aktuality/spravodajstvo/spominame-na-vzacnych-evanjelikov-samuel-bohdan-hrobon>

Matica slovenská vyhlásila rok 2022 za rok odkazu štúrovcov.

Matica slovenská [online]. Martin: Matica slovenská, 29. novembra 2021 [cit. 20. septembra 2022].

Dostupné na: <https://matica.sk/matica-slovenska-vyhlasila-rok-2022-za-rok-odkazu-sturovcov/>

PERNÝ, L. Janko Francisci. *Matica slovenská* [online]. Martin: Matica Slovenská, 24. mája 2022 [cit. 8. októbra 2022].
Dostupné na: <https://matica.sk/janko-francisci/>

Politik a spisovateľ Viliam Pauliny-Tóth zomrel pred 145 rokmi. *Portál správy RTVS* [online]. Bratislava: RTVS – Rozhlas a televízia Slovenska, 6. mája 2022 [cit. 17. októbra 2022].
Dostupné na: <https://spravy.rtvsk.sk/2022/05/politik-a-spisovatel-viliam-pauliny-toth-zomrel-pred-145-rokmi/>

Pred 200 rokmi sa narodil štúrovec August Horislav Škultéty. *Skolske* [online]. Bratislava: Tlačová agentúra Slovenskej republiky, 7. augusta 2019 [cit. 18. októbra 2022].
Dostupné na: <https://www.skolske.sk/clanok/48745/pred-200-rokmi-sa-narodil-sturovec-august-horislav-skultety>

Revolucionár, Janko Kráľ, sa narodil pred 200 rokmi. *Webmagazin* [online]. Bratislava: Tlačová agentúra Slovenskej republiky, 25. apríla 2022 [cit. 5. októbra 2022].
Dostupné na: <https://webmagazin.teraz.sk/zivot/revolucionar-janko-kral-sa-narodil/13488-clanok.html>

Samo Bohdan Hroboň. *Zlatý fond SME* [online]. Bratislava: Petit Press, bez dátumu [cit. 20. októbra 2022].
Dostupné na: <https://zlatyfond.sme.sk/autor/67/Samo-Bohdan-Hrobon>

Samuel (Samo) Tomášik. *Dom Matice slovenskej Rožňava* [online]. Rožňava: Dom Matice slovenskej Rožňava, 8. februára 2021 [cit. 12. Septembra 2022].
Dostupné na: <https://www.maticaroznava.sk/?p=16280>

ŠKODOVÁ, E. Viliam Pauliny-Tóth. *Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku* [online]. Bratislava: Evanjelická cirkev a. v. na Slovensku, 4. júna 2016 [cit. 15. októbra 2022].

Dostupné na: <https://www.ecav.sk/archiv/archiv-2016/viliam-pauliny-toth-1826-1877>

Štúrovec Ján Kalinčiak sa preslávil humoreskou Reštavrácia.

Portál Správy RTVS [online]. Bratislava: RTVS – Rozhlas a televízia Slovenska, 10. augusta 2022 [cit. 20. októbra 2022].

Dostupné na: <https://spravy.rtv.sk/2022/08/sturovec-jan-kalinciak-sa-preslavl-humoreskou-restavracia/>

Zoznam ilustrácií:

- Obr. 1 https://sk.wikipedia.org/wiki/Janko_Mat%C3%BA%C5%A1ka#/media/S%C3%BAbor:Janko_Mat%C3%BA%C5%A1ka.jpg
- Obr. 2 https://sk.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1n_Botto#/media/S%C3%BAbor:Jan_Botto_1880.png
- Obr. 3 <https://www.maticaroznava.sk/?p=16280>
- Obr. 4 https://sk.wikipedia.org/wiki/Samo_Chalupka#/media/S%C3%BAbor:Samo_chalupka.png
- Obr. 5 https://sk.wikipedia.org/wiki/Jozef_Miloslav_Hurban#/media/S%C3%BAbor:Hurban_cropped.jpg
- Obr. 6 <https://sk.pinterest.com/pin/307300374546106211/>
- Obr. 7 https://sk.wikipedia.org/wiki/Janko_Kr%C3%A1%C4%BE#/media/S%C3%BAbor:Janko_Kral.jpg
- Obr. 8 https://sk.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1n_Francisci-Rimavsk%C3%BD#/media/S%C3%BAbor:J%C3%A1n_Francisci_1862.png
- Obr. 9 <https://www.literarny-tyzdennik.sk/products/viliam-pauliny-toth-3-6-1826-senica-6-5-1877-martin/>
- Obr. 10 https://sk.wikipedia.org/wiki/August_Horislav_%C5%A0kult%C3%A9ty#/media/S%C3%BAbor:Skultety.jpg
- Obr. 11 https://sk.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1n_Kalin%C4%8Diak#/media/S%C3%BAbor:J%C3%A1n_Kalin%C4%8Diak_2.JPG
- Obr. 12 https://sk.wikipedia.org/wiki/Samo_Bohdan_Hrobo%C5%88#/media/S%C3%BAbor:Samo_Hrobo%C5%88.jpg

Obr. 13 https://en.wikipedia.org/wiki/Michal_Miloslav_Hod%C5%BEa

Obr. 14 <https://dennikn.sk/979808/podcast-ludovit-stur-naozaj-zomrel-po-nehode/>

Obr. na titulnej strane https://sk.wikipedia.org/wiki/%C4%BDudov%C3%ADt_%C5%A0t%C3%BAr#/media/S%C3%BAbor:Ludovit_Stur.jpg

Názov: Rok odkazu štúrovcov 2022
Zostavil: Mgr. Róbert Villin
Vydavateľ: Považská knižnica v Považskej Bystrici
Rok vydania: 2022